

Vědomá nedbalost a nepřímý úmysl

Při posuzování mezi vědomou nedbalostí na straně jedné a nepřímým úmyslem na straně druhé je třeba hodnotit, zda důvody, pro které pachatel spoléhá, že následek nezpůsobí, mají charakter dostatečných důvodů; za ty je možno považovat jen takové důvody, které ač v konkrétním případě nejsou způsobilé zabránit následku relevantnímu z hlediska trestního práva, v jiné situaci a za jiných podmínek by k tomu mohly být reálně způsobilé.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 1161/2005, ze dne 6.10.2005)

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání, které v trestní věci vedené u Okresního soudu v Jindřichově Hradci pod sp. zn. 7 T 105/2003 podala nejvyšší státní zástupkyně v neprospěch obviněných M. M. a R. H., proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. 3 To 560/2003, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. 3 To 560/2003, v celém rozsahu zrušuje. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují také další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Krajskému soudu v Českých Budějovicích příkazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 16. 4. 2003, sp. zn. 7 T 105/2003, byli obvinění M. M. a R. H. uznáni vinnými trestným činem opuštění dítěte podle § 212 odst. 1, 2 tr. zák. jako spolupachatelé podle § 9 odst. 2 tr. zák. a odsouzeni obviněná M. M. podle § 212 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody na dvě léta, pro jehož výkon byla podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařazena do věznice s dozorem, a obviněný R. H. podle § 212 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody na dvacet měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu stanovenou podle § 59 odst. 1 tr. zák. na tři léta.

Rozsudek soudu prvního stupně napadli oba obvinění odvoláními směřujícími proti výroku o vině i trestu. Rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. 3 To 560/2003, byl k odvoláním obviněných rozsudek soudu prvního stupně podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. v celém rozsahu zrušen a podle § 259 odst. 3 tr. ř. bylo znovu rozhodnuto tak, že obvinění byli uznáni vinnými trestným činem ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák. a odsouzeni obviněná M. M. podle § 224 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody na dvě léta, jehož výkon byl podle § 60a odst. 1, 2 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu tří let za současného vyslovení dohledu, a obviněný R. H. podle § 224 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody na patnáct měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu stanovenou podle § 59 odst. 1 tr. zák. na tři léta.

Podle skutkových zjištění odvolacího soudu (shodných se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně) se obvinění trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák. dopustili tím, že dne 14. 12. 2002 kolem 23.00 hodin opustili společně své dvě nezletilé děti ve věku čtyři roky a dva roky, jež nechali samotné v jejich bytě v Č. R. v domě, aniž by jim zabezpečili odpovídající dohled, sami pak navštívili postupně během noci místní restaurace a následně diskotéku ve S., odkud se vrátili domů kolem 05.00 hodin následujícího dne, přičemž v mezidobí došlo v bytě zřejmě od nedopalku cigarety ke vzniku požáru, během kterého utrpěl těžké zranění v podobě popálenin dýchacích cest nezletilý L. H. a nezletilá G. H., v důsledku otoku mozku po intoxikaci kouřem zemřela, neboť obviněná M. M. při odchodu uzamkla byt tak, že ponechala klíče z vnější strany zámku, čímž nezletilým dětem znemožnila utéci před požárem.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala v zákonné lhůtě nejvyšší státní zástupkyně v neprospěch obou obviněných dovolání. Odkázala v něm na důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a namítla, že napadené rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích spočívá na nesprávném právním posouzení skutku.

Dovolatelka uvedla, že právní závěry týkající se hodnocení subjektivní stránky deliktního jednání obviněných, k nimž v napadeném rozsudku dospěl odvolací soud, nelze akceptovat. Zdůraznila, že v ryzé osobním zájmu se obvinění

rozhodli ponechat v zamknutém bytě osamocené dvě malé děti, zcela neschopné se vyrovnat s jakoukoli kritickou situací, a to nejen bez dohledu, ale navíc vytvořili překážku, pro kterou děti ani nebyly schopny být opustit a před případným ohrožením se zachránit útekem. Odvolací soud nevěnoval podle ní dostatečnou pozornost skutečnosti opakovaně udávané obviněnou, že totiž nezletilý syn L. měl zálibu ve škrtnutí zápalkami, resp. zapalovačem a v zapalování papírků. Pokud se tvrzení obviněné zakládá na pravdě, tím spíše si podle názoru dovolatelky museli být obvinění nepochybně vědomi toho, že probudí-li se děti v době jejich nepřítomnosti, velmi pravděpodobně využijí nepřítomnosti rodičů v bytě k činnostem vesměs nebezpečným, při nichž jim hrozí vznik újmy na zdraví. Dále zdůraznila, že jestliže za tohoto stavu navíc obviněná děti uzamkla v bytě a zbavila je možnosti utéci před možnými nebezpečnými důsledky jejich počínání, nelze pochybovat, že obvinění museli být srozuměni s možnostmi vzniku újmy na zdraví svých dětí. Uzavřela, že obviněným je nutno přičítat zavinění v podobě eventuálního úmyslu podle § 4 písm. b) tr. zák., nikoli zavinění nedbalostní, jak uvedl odvolací soud. Dodala, že nedbalostním zaviněním je pokryt těžší následek ve smyslu § 212 odst. 2 tr. zák.

Nejvyšší státní zástupkyně nesouhlasila ani se závěry odvolacího soudu, jež se týkaly výkladu znaku „opustí dítě“. Pokud soud argumentoval krátkodobou nepřítomností obviněných v bytě, upozornila, že čtyři hodiny trvající opuštění tak malých dětí, jakými byli nezletilí L. a G. H., navíc v prostředí pro ně relativně nebezpečném, v konkrétním případě k naplnění objektivní stránky trestného činu podle § 212 tr. zák. postačuje. Vyslovila proto přesvědčení, že byl-li skutek obviněných rozsudkem odvolacího soudu právně kvalifikován jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák., spočívá toto rozhodnutí na nesprávném právním posouzení skutku.

Nejvyšší státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. 3 To 560/2003, zrušil a aby přikázal Krajskému soudu v Českých Budějovicích věc v potřebném rozsahu projednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání je podle § 265a tr. ř. přípustné, že je podala včas oprávněná osoba a že splňuje náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř.

Protože dovolání nebylo možné odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., dovolací soud přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející a shledal, že dovolání je důvodné.

Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Z dikce citovaného ustanovení plyne, že ve vztahu ke zjištěnému skutku je možné dovoláním vytýkat výlučně vady právní. V mezích uplatněného dovolacího důvodu lze namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Je evidentní, že obsah konkrétně uplatněných námitek, o něž dovolatelka opřela existenci důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., též věcně odpovídá jeho zákonnému vymezení.

Z hlediska napadeného rozhodnutí a obsahu dovolání je významná otázka, zda skutek obviněných vykazuje znaky trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák., jak vyvodil odvolací soud, či zda je na místě právně jej posoudit jako trestný čin opuštění dítěte podle § 212 odst. 1, 2 tr. zák., jak uvádí dovolatelka.

Trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák. se dopustí, kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví nebo smrt a čin spáchá proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.

Naproti tomu trestného činu opuštění dítěte podle § 212 odst. 1, 2 tr. zák. se dopustí, kdo opustí dítě, o které má povinnost pečovat a které si samo nemůže opatřit pomoc, a vystaví je tím nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví, způsobí-li činem těžkou újmu na zdraví nebo smrt.

Z tzv. právní věty výroku o vině v napadeném rozsudku vyplývá, že odvolací soud považoval za naplněné znaky trestného činu ublížení na zdraví odst. 1, 2 tr. zák., které spočívají v tom, že obvinění coby spolupachatelé jinému z nedbalosti způsobili těžkou újmu na zdraví smrt a čin spáchali proto, že porušili důležitou povinnost uloženou jim podle zákona.

Skutková část výroku o vině napadeného rozsudku odvolacího soudu ve spojení s odpovídající částí jeho odůvodnění však konkrétní skutková zjištění, která by vyjadřovala zákonné znaky právě tohoto trestného činu, přesvědčivě

neobsahuje. Zjištění, která zde soud uvedl, především náležitě nevyjadřují subjektivní stránku jednání obviněných.

Právními závěry obsaženými v napadeném rozsudku se odvolací soud odchýlil od právních závěrů soudu prvního stupně, který shodně popsany skutek obviněných posoudil jako trestný čin opuštění dítěte podle § 212 odst. 1, 2 tr. zák. Změnu právní kvalifikace skutku odůvodnil podrobným výkladem znaku „opustí dítě“, v jehož rámci shrnul dosavadní judikaturu, a zdůraznil též, že jde o trestný čin úmyslný, přičemž úmysl musí zahrnovat i ohrožení dítěte na životě nebo zdraví. Vyvodil, že obvinění si byli vědomi určitého nebezpečí pro život a zdraví nezletilých dětí, ale bez přiměřených důvodů spoléhali, že se nic nestane, čímž nejsou naplněny požadavky úmyslného zavinění. Podle názoru odvolacího soudu tedy skutek obviněných znaky trestného činu opuštění dítěte podle § 212 tr. zák. nevykazuje ani po stránce objektivní ani subjektivní.

Dovolatelka namítla, že právní závěry odvolacího soudu nelze akceptovat. Brojila především proti hodnocení subjektivní stránky protiprávního jednání obviněných. Zdůraznila, že obvinění nutně museli být s možností újmy na zdraví svých dětí srozuměni – přesto v ryze osobním zájmu vědomě podstoupili riziko, že se v době jejich nepřítomnosti může dětem přihodit nejméně újma na zdraví. Oběma je podle jejího přesvědčení nutno přičítat zavinění v podobě eventuálního úmyslu podle § 4 písm. b) tr. zák., nikoli zavinění nedbalostní; nedbalostním zaviněním je podle ní pokryt těžší následek ve smyslu § 212 odst. 2 tr. zák. Nesouhlasila ani s výkladem objektivní stránky trestného činu podle § 212 tr. zák. a namítla, že čtyři hodiny trvající opuštění tak malých dětí, jakými byli L. a G. H., navíc v prostředí relativně pro ně nebezpečném, jsou-li osamoceny a bez možnosti úniku, k naplnění objektivní stránky trestného činu opuštění dítěte podle § 212 tr. zák. postačuje.

Nejvyšší soud má za to, že námitky nejvyšší státní zástupkyně nejsou neopodstatněné.

Odvolací soud v odůvodnění napadeného rozsudku správně zdůraznil, že trestný čin opuštění dítěte podle § 212 tr. zák. je trestným činem úmyslným; úmysl pachatele se musí vztahovat k zákonnému znaku „opustí dítě“, současně ale musí zahrnovat i vznik nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví dítěte. K okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby ve formě těžšího následku, jímž se rozumí těžká újma na zdraví nebo smrt, se pak vyžaduje zavinění z nedbalosti.

Pod pojmem „opuštění dítěte“ ve smyslu zákonných znaků § 212 tr. zák. je třeba rozumět jednání, následkem kterého je dítě neschopné samo si pomoci ponecháno svému osudu, tedy přerušení péče o dítě za takových okolností, kdy vzniká pro dítě nebezpečí újmy na zdraví nebo smrti (k tomu č. [47/1978](#) Sb. rozh. tr., obdobně též č. [35/1978](#) Sb. rozh. tr.).

Znak „vystavení dítěte nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví“ je vykládán jako stav nebezpečí, při kterém je záchrana dítěte vystavena jen náhodě. Tak je tomu i tehdy, jestliže dítě mohlo být zachráněno jinou osobou, ale není jisté, zda se tato osoba dítěte ujme a poskytne mu potřebnou pomoc (k tomu č. [47/1978](#) Sb. rozh. tr.).

Odvolací soud, opíraje se o tento výklad, též upozornil, že typicky je jako trestný čin opuštění dítěte podle § 212 tr. zák. posouzeno jednání, kdy matky žijící osamocně odešly ze své domácnosti, přičemž zanechaly své děti v bytě, které uzamkly, bez dozoru dospělé osoby a bez zabezpečení stravy a ostatních životních potřeb; samy se pak vrátily až za delší dobu, někdy až za několik dnů. Jednalo se o děti útlého věku nebo i o děti starší (4 a 6 let), které však vzhledem k podmínkám prostředí, v němž zůstaly opuštěny, nebyly schopny samy se zachránit a vymanit se z hrozícího nebezpečí. Záchrana dětí tu byla vystavena náhodě, neboť opuštěné děti mohly být postřehnuty jinou osobou, přičemž nebylo jisté, zda se tato osoba dětí ujme a poskytne jim pomoc (k tomu shodně též č. [3/1983](#) Sb. rozh. tr.).

Takové charakteristické rysy skutek obviněných podle názoru odvolacího soudu nevykazuje. Podle ustanovení § 212 tr. zák. jsou podle něj postihovány takové skutky, kdy osoby povinné péči o dítě toto zanechaly na nějakém místě s úmyslem se k němu nevrátit a nadále o ně nepečovat, nebo případy, kdy opustily děti na určitou delší dobu, obvykle několik dnů, aniž zabezpečily jejich základní potřeby, přičemž nebezpečí předpokládané ustanovením § 212 tr. zák. tu hrozilo již ze stavu, v jakém byly děti opuštěny, nikoli až přistoupením další okolnosti.

Skutek obviněných se v tomto ohledu vyznačuje tím, že oba obvinění odešli z bytu kolem 23.00 hodin, přičemž obviněná M. M. kolem 01.00 hodin (tedy po dvou hodinách) provedla kontrolu v bytě, nalezla děti spící a byt v pořádku. Teprve poté spolu s obviněným R. H. a dalšími přáteli odjeli do cca 9 km vzdálených S. na diskotéku, odkud se vrátili domů kolem 05.00 hodin. Odvolací soud proto uzavřel, že v jednání obviněných nelze spatřovat úmysl ponechat děti opuštěné na delší dobu, natož pak na delší předem neurčenou dobu; děti měly zajištěny základní potřeby, nacházely se ve známém prostředí, uloženy ke spánku. Již z těchto důvodů nelze proto podle odůvodnění

napadeného rozsudku posoudit skutek obviněných jako trestný čin opuštění dítěte podle § 212 tr. zák.

Vyvozuje-li odvolací soud naplnění či absenci znaku „opustí dítě“ především z délky časového intervalu, po který je dítě, neschopné samo si pomoci, ponecháno bez zajištění péče osoby, která je o ně povinna pečovat, nelze s ním zcela souhlasit.

Bylo již vyloženo, že opuštěním dítěte je třeba rozumět jednání, jehož následkem je dítě, neschopné samo si pomoci, „ponecháno svému osudu“, a tak vystaveno nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví. Lze připustit, že takový následek je reálný především v případech déletrvající nepřítomnosti osoby, která má povinnost o dítě pečovat, ale samotná délka přerušení péče o dítě nemusí být vždy rozhodná. Rozhodující je totiž souhrn všech relevantních okolností, za jakých je dítě ponecháno bez odpovídající povinné péče. Vzájemně je proto třeba v úvahu věk dětí, stupeň jejich tělesného a duševního rozvoje, povahu prostředí, v němž byly ponechány samotné, apod.

To měl zajisté odvolací soud na zřeteli, když vedle důrazu na dobu nepřítomnosti obviněných soustředil svoji pozornost k prostředí, v němž byly děti ponechány samotné, a připomněl, že děti zůstaly ve známém prostředí, přičemž o jejich základní potřeby bylo postaráno. Toto konstatování však není vyčerpávající; odvolací soud na jiném místě a v jiných souvislostech poukázal na konkrétní zjištění, která znamenala objektivní existenci nebezpečí pro život a zdraví nezletilých dětí (strany 7, 8 jeho rozsudku). Položil tak důraz na skutečnost, že děti ve věku dva a čtyři roky nejsou schopny účinně čelit nebezpečím, která pro ně mohou vzniknout ať již jejich vlastní činností či v důsledku jiných okolností, upozornil na nebezpečí hrozící z elektrospotřebičů, neopomněl připomenout, že šlo o domácnost rodičů – kuřáků a bez povšimnutí neponechal ani uzamčení bytu zvenčí, které vyhodnotil jako opatření ambivalentní z hlediska nebezpečí pro život nebo zdraví dětí, neboť na jedné straně bylo přijato jako opatření k vyloučení tohoto nebezpečí (mělo zabránit tomu, aby děti opustily byt), na druhé straně ale toto nebezpečí zvyšovalo (znemožňovalo dětem únik z bytu pro případ nebezpečí).

Při výkladu znaku „opuštění“ dítěte ve smyslu zákonných znaků skutkové podstaty trestného činu podle § 212 tr. zák. je třeba vzít v úvahu smysl a účel tohoto ustanovení právě s přihlédnutím ke specifickým rysům předmětu útoku, jímž je dítě, které si samo nemůže pomoci. Souhrn skutkových okolností charakterizujících okolnosti, za jakých byly děti ve věku dvou a čtyř let ponechány bez náležité péče, svědčí pro závěr, že děti „byly ponechány svému osudu“; opuštění dětí bylo v konkrétní situaci nejen nemorální, ale i relevantní z pohledu trestního práva. Přihlédnuto mělo být nejen k tomu, že dvě děti útlého věku byly zanechány samotné v domácím prostředí, ale též k tomu, že tam byly zanechány zcela bez dozoru a za situace, kdy obvinění jakožto osoby, které o ně měly povinnost pečovat, tak nečinili ze sobeckých zájmů, sledující vlastní zábavu. Tento sobecký cíl se obvinění rozhodli sledovat návštěvou restaurace nejen v místě svého bydliště, ale dokonce i mimo ně, když navštívili na diskotéku v nedaleké obci. Tam odjeli se svými přáteli jejich dopravním prostředkem, v důsledku čehož jakýkoliv kontakt s dětmi nebyl ani objektivně možný.

Bude proto na odvolacím soudu, aby při výkladu znaku „opuštění“ dítěte hodnotil i tato hlediska.

Pro rozhodnutí ve věci je ale nejvýznamnější posouzení zavinění obviněných ve vztahu ke znaku „vystavení dítěte nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví“. Ostatně v námitce, že odvolací soud nesprávně posoudil subjektivní stránku jednání obviněných právě ve vztahu k tomuto zákonnému znaku, spočívalo těžiště dovolání nejvyšší státní zástupkyně.

Zavinění (obligatorní znak subjektivní stránky trestného činu) je vnitřní, psychický vztah pachatele k podstatným složkám trestného činu. U trestných činů ohrožovacích postačí, zahrnuje-li zavinění možnost poruchy, a není třeba, aby se vztahovalo na samotnou poruchu; postačí tedy tzv. úmysl ohrožovací. Aplikováno na trestný čin opuštění dítěte podle § 212 tr. zák. to znamená, že musí být prokázán ohrožovací úmysl ve vztahu k vystavení dítěte nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví.

Lze předeslat, že najít jasnou hranici mezi zaviněním v podobě úmyslu nepřímého a nedbalostí vědomou nebývá vždy jednoduchou záležitostí. Nelze totiž pominout, že eventuální úmysl podle § 4 písm. b) tr. zák. se shoduje s vědomou nedbalostí podle § 5 písm. a) tr. zák. v intelektuální složce, ale oproti eventuálnímu úmyslu u vědomé nedbalosti chybí volní složka vyjádřená srozuměním. Pokud tedy pachatel jedná v úmyslu nepřímém, srozumění vyjadřuje jeho aktivní volní vztah k způsobení následku, který je relevantní pro trestní právo. Způsobení takového následku ale není jeho přímým cílem, ani jeho nevyhnutelným prostředkem, poněvadž pachatel sleduje svým záměrem cíl jiný, který může být z hlediska trestního práva jak cílem relevantním, tak i nezávadným. Přitom je však vždy srozuměn s tím, že realizace tohoto cíle předpokládá způsobení, byť vedlejšího, následku významného pro trestní právo. Na takové srozumění se pak usuzuje z toho, že pachatel nepočítal s žádnou konkrétní okolností, která by mohla zabránit následku, který si pachatel představoval jako možný, a to ať už by šlo o jeho zásah, nebo zásah jiné osoby.

Naopak vědomá nedbalost je budována na vědomí možnosti vzniku následku, což je schopnost pachatele rozpoznat a zhodnotit okolnosti, které vytvářejí možné nebezpečí pro zájem chráněný trestním zákonem. Při vědomé nedbalosti pachatel ví, že může způsobit následek trestného činu, ale bez přiměřených důvodů spoléhá, že takový následek nezpůsobí. Nechce ho způsobit, ani s ním není srozuměn. Spoléhá, že ho nezpůsobí, přičemž nejde o spoléhání se na náhodu.

Odvolací soud v odůvodnění napadeného rozsudku zdůraznil, že obvinění si byli vědomi toho, že děti se mohou probudit a dopustit se nežádoucího jednání a že jim hrozí nebezpečí. Zevrubně rovněž rozvedl, jakému druhu nebezpečí byly děti v konkrétním případě vystaveny. Uvedl, že v tomto směru obvinění učinili určitá opatření, ta však nebyla dostatečná pro spolehlivé vyloučení nebezpečí a ohrožení života a zdraví dětí; speciálně poukázal na opatření, která na straně jedné působila k vyloučení takového nebezpečí, na druhé straně jej však zvyšovala (strany 7, 8 rozsudku). Závěr, že obvinění si sice museli být vědomi určitého nebezpečí pro život a zdraví nezletilých dětí, ale bez přiměřených důvodů spoléhali, že se nic nestane, což znamená, že v jejich jednání shledal vědomou nedbalost podle § 5 písm. a) tr. zák., však přesvědčivý není.

Při posuzování mezi vědomé nedbalosti na straně jedné a nepřímého úmyslu na straně druhé je třeba hodnotit, zda důvody, pro které pachatel spoléhá, že následek nezpůsobí, mají charakter dostatečných důvodů; za ty je možno považovat jen takové důvody, které sice v posuzovaném případě nebyly způsobilé zabránit následku relevantnímu z hlediska trestního práva, ale v jiné situaci a za jiných podmínek k tomu mohly být reálně způsobilé. Takové důvody na straně obviněných dosud spolehlivě nalézt nelze a ani odvolací soud se o nich v odůvodnění napadeného rozhodnutí nezmiňuje.

Výhrady dovolatelky, že tak nebylo přiléhavě přihlédnuto k tomu, že obvinění se rozhodli v ryze osobním zájmu ponechat v zamknutém bytě dvě malé děti neschopné vyrovnat se s jakoukoliv situací, aniž by učinili opatření, kterým by vzniku nebezpečí pro život a zdraví dětí předešli či následně zabránili, přičemž obviněná navíc děti uzamkla a zbavila je možnosti utéci před možnými nebezpečnými důsledky jejich počinání, jsou do určité míry na místě, nelze je v daných souvislostech přehlédnout.

Odvolací soud ve vztahu k formě zavinění obviněných konstatoval, že obvinění si byli vědomi nebezpečí pro život a zdraví nezletilých dětí, přesto je ponechali po dobu několika hodin bez dozoru, aniž učinili všechna taková dostupná opatření, která mohla nebezpečí pro děti a ohrožení jejich zdraví a života spolehlivě či alespoň s rozumnou mírou jistoty vyloučit. Obvinění tak podle něj bez přiměřených důvodů spoléhali na to, že se nic nestane. Nemohli se spoléhat na náhodnou pomoc někoho ze sousedů v domě, byť ponechání klíčů v zámku bytových dveří umožňovalo vstup do bytu zvenčí, poněvadž hluk z bytu obviněných byl natolik běžný, že sousedé takovým projevům nevěnovali příliš pozornosti; dodal, že tak tomu bylo i kritického dne, kdy teprve dým v technické šachtě sousedního bytu upozornil sousedy, že v bytě obviněných se děje něco neobvyklého.

Ač odůvodnění napadeného rozsudku odvolacího soudu nelze upřít preciznost v argumentaci týkající se závěru, že obvinění jednali s vědomím nebezpečí pro život a zdraví nezletilých dětí, úvahy o tom, že v konkrétní situaci bez přiměřených důvodů spoléhali na to, že se nic nestane, že děti nejsou vystaveny nebezpečí zdraví či života, již tak přesvědčivé nejsou.

Vadou stávajícího dokazování je, že výsledky obviněných nebyly k otázce jejich zavinění ve vztahu k možnému ohrožení dětí na životě či zdraví v důsledku jejich ponechání bez odpovídající péče zaměřeny. Z jejich výpovědí se významné informace v zásadě nepodávají, zmínit je však přesto třeba část výpovědi obviněné M. M., v níž uvedla, že jde-li o zamknutí bytu zvenčí, že to dělají vždy, když děti nechají doma, a že klíček ve dveřích nechávají z důvodu, že kdyby se v bytě něco stalo, aby sousedi mohli byt odemknout“ (č. l. 111, 112). Z této informace se (zatím hypoteticky) naznačuje, že se závadným, nepřijemným následkem, který však nebyl dostatečně identifikován, obvinění počítali, představovali si ho jako možný. Přesto však, sledující vlastní zábavu a tedy cíl pro ně příjemný, neučinili nic, co by riziko spojené s opuštěním dětí eliminovalo. Spolehlivěji bude možné otázku zavinění obviněných řešit až po jejich výpovědích, jimiž je třeba dokazování doplnit.

Bylo již předesláno, že pojem srozumění je právní teorií chápán v podstatě jako chtění (třebaže vlastním objektem vůle je něco jiného), s tím, že fakticky může jít i o chtění následku pro pachatele nepřijemného. Srozumění se vznikem následku, který je uveden v trestním zákoně, ve smyslu ustanovení § 4 písm. b) tr. zák. je možné podle praxe soudů dovodit i v případě, kdy cílem pachatelova jednání bylo dosažení jiného alternativního následku z hlediska trestního práva nezavadného, jestliže věděl, že v důsledku tohoto jednání může vlivem vývoje na něm nezávislých okolností stejně tak namísto zamýšleného nastat pro něho třebas i nepřijemný následek závadný, a přesto tak jednal, neboť nechtěl ani za cenu takového rizika od svého záměru ustoupit (viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10.

2004, sp. zn. 11 Tdo 919/2004). Bude na odvolacím soudu, aby k posouzení zavinění obviněných přistoupil i z tohoto východiska.

Relevantní za stávajícího stavu dokazování není výtky dovolatelky, že nebyla věnována pozornost zjištění, že nezletilý L. měl zálibu ve škrtnání zápalkami, resp. zapalovačem. Obviněná ve své výpovědi v hlavním líčení nehovořila o „zálibě“ ve škrtnání zápalkami, ale zmínila pouze to, že „syn umí zapálit sirku, viděla ho před 3 dny ...“ (č. l. 219), nikdy neuvedla, že by tento poznatek měla už v době činu. Zda tomu tak bylo, lze zjistit v rámci výslechu obviněné, jehož potřeba již byla naznačena; sama tato okolnost však zásadní vliv na posouzení zavinění obviněných nemá.

Ve vztahu k následku spočívajícímu ve způsobení těžké újmy na zdraví a smrti odvolací soud správně vyvodil nedbalostní formu zavinění podle § 5 písm. a) tr. zák., své závěry zevrubně zdůvodnil a dovolací soud nemá, čím by je mohl relevantně doplnit. V tomto ohledu jeho závěry ani nebyly dovoláním zpochybněny.

Na soudu prvního stupně bude, aby otázku zavinění obviněných stran vystavení dětí nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví znovu posoudil. Bude-li jim prokázán již zmíněný ohrožovací úmysl, bude nutné skutek právně posoudit jako trestný čin opuštění dítěte podle § 212 odst. 1, 2 tr. zák., nikoliv jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák. Nebude-li možné ohrožovací úmysl spolehlivě prokázat, a v takovém případě odvolací soud jistě přesvědčivě rozvede, proč tak učinit nelze, přichází v úvahu právní kvalifikace skutku jako trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák., jak již odvolací soud v napadeném rozsudku učinil.

Nejvyšší soud z podnětu dovolání nejvyšší státní zástupkyně z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích (§ 265k odst. 1 tr. ř.). Zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu (§ 265k odst. 2 tr. ř.). Krajskému soudu v Českých Budějovicích přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl (§ 265l odst. 1 tr. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odškodnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Hodnocení důkazů](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výkon trestu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost](#)
- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)